

Sammanfattning av EG-domstolens dom den 17 september 2002 i målet Baumbast och R, C-413/99

Kan barn till en migrerad arbetstagare ha en självständig uppehållsrätt även om föräldrarnas status förändras? Kan en förälder i så fall härleda en uppehållsrätt till barnet? Ger artikel 18.1 EG (21 FEUF) en direkt tillämplig och på unionsmedborgarskapet grundad, rätt till bosättning i en annan medlemsstat?

Bakgrund

Familjen B

Målet vid EG-domstolen rör dels familjen B, där maken är tysk medborgare medan hustrun är colombiansk medborgare samt familjens två döttrar där den ena är både tysk och colombiansk medborgare. I juni 1990 erhöll familjen B uppehållstillstånd i Förenade kungariket för en period av fem år. Herr B var yrkesverksam i Förenade kungariket mellan 1990 och 1993 och har därefter varit anställd i tyska företag som bedrivit verksamhet i Kina och i Lesotho. Under den ifrågavarande perioden hade herr och fru B ett hus i Förenade kungariket, och deras döttrar gick i skolan där. De mottog inte något socialt understöd. Eftersom de omfattades av en heltäckande sjukförsäkring i Tyskland reste de vid behov dit för att få vård. I maj 1995 ansökte familjen B om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket. Behörig myndighet i andra instans fastslog att herr B varken var arbetstagare eller hade en allmän rätt till bosättning enligt direktiv 90/364¹. Däremot fastslogs att barnen hade en självständig rätt till bosättning enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68², och vidare att fru B hade en rätt till bosättning så länge hennes barn hade dessa rättigheter. Man bedömde att denna rätt grundades på medlemsstaternas skyldighet enligt artikel 12 att främja möjligheterna för barn att delta i utbildningen i värdlandet under bästa möjliga förhållanden.

R

Vidare rör målet vid EG-domstolen den amerikanska medborgaren R, som har två barn från sitt äktenskap med en fransk medborgare. Barnen är såväl franska som amerikanska medborgare. R bosatte sig år 1990 i Förenade kungariket tillsammans med en gemenskapsmedborgare som utövade sina rättigheter enligt EG-fördraget. Hon fick uppehållstillstånd till och med oktober 1995. R och hennes make skilde sig emellertid i september 1992. R har därefter fortsatt att vara bosatt i Förenade

---

¹ Rådets direktiv av den 28 juni 1990 om rätt till bosättning. Direktivet har upphävts genom rörlighetsdirektivet (2004/38/EG).

² Rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen. Förordningen är emellertid upphävd i sin helhet genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen.

kungariket tillsammans med barnen. Barnen har dock regelbundet haft kontakt med fadern, som alltjämt bor och arbetar i Förenade kungariket och som tillsammans med modern ansvarar för barnens utbildning, såväl på det känslomässiga planet som ekonomiskt. I oktober 1995 inlämnades en ansökan om permanent uppehållstillstånd för R och hennes två döttrar. Barnen beviljades permanent uppehållstillstånd på grund av att de var barn till en migrerande arbetstagare medan ansökan angående R avslogs, då hennes familjesituation inte ansågs vara så extraordinär att det fanns skäl att bevilja hennes ansökan.

Begäran om förhandsavgörande

Den 28 oktober 1999 inkom behörig domstol³ med en begäran om förhandsavgörande till EG-domstolen. Den hänskjutande domstolens första fråga syftade främst till att få klarhet i under vilka omständigheter barn som har påbörjat sin skolgång under den tid som deras förälder har utövat sin rätt att i egenskap av arbetstagare uppehålla sig i värdlandet, har rätt att fortsättningsvis uppehålla sig där oberoende av föräldrarnas status. Den andra frågan rörde huruvida den förälder som handhar barnets dagliga omvårdnad i så fall har en rätt att bosätta sig tillsammans med sitt barn för att underlätta utövandet av barnets rätt till utbildning. Den tredje frågan handlade bl.a. om huruvida en medborgare i Europeiska unionen, som inte längre har någon rätt till bosättning i värdlandet i egenskap av migrerad arbetstagare, har en direkt tillämplig och på unionsmedborgarskapet grundad rätt till bosättning i en annan medlemsstat enligt artikel 18.1 EG⁴.

EG-domstolens bedömning

Den första frågan

För att syftet med förordning nr 1612/68, som är fri rörlighet för arbetstagare, ska kunna uppnås med bibehållen respekt för frihet och värdighet krävs det att integrationen av en arbetstagares familj i värdlandet kan ske under bästa möjliga omständigheter. En unionsmedborgare, vars barn inte kan fortsätta sin utbildning i värdlandet på grund av att de inte erhåller uppehållstillstånd där, kan påverkas till att inte utnyttja sin rätt till fri rörlighet enligt artikel 39 EG⁵, vilket således skulle skapa ett hinder mot utövandet av en rätt enligt EG-fördraget. Barn till en sådan migrerad arbetstagare har således en rätt att vara bosatta där för att erhålla tillträde till värdlandets allmänna skolor enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68. Det saknar därvid betydelse att barnens föräldrar under tiden har skilt sig, att endast en av dem är unionsmedborgare, att den förälder som är unionsmedborgare inte längre är att anse som migrerande arbetstagare i värdlandet eller att barnen själva inte är unionsmedborgare.

Den andra frågan

---

³ Immigration Appeal Tribunal, Förenade kungariket.

⁴ Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, artikeln motsvaras av dagens artikel 21 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

⁵ Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, artikeln motsvaras av dagens artikel 45 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

Vid sådana förhållanden som i målen vid den nationella domstolen, där barnen har en rätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 att fortsätta sin skolgång i värdlandet samtidigt som den förälder som handhar deras dagliga omvårdnad riskerar att förlora sin rätt att bo där skulle ett förbud för den föräldern att stanna kvar i värdlandet under den tid barnen går i skolan medföra att dessa barn berövades en rätt som de tillerkänts av gemenskapslagstiftaren. Vidare ska enligt domstolens praxis förordning nr 1612/68 tolkas mot bakgrund av rätten till skydd för familjelivet enligt artikel 8 EKMR, vilken är en av de grundläggande rättigheter som enligt domstolens fasta praxis är en del av gemenskapsrätten.

När ett barn enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 har rätt att bosätta sig i en medlemsstat för att följa den allmänna skolundervisningen där, ska den bestämmelsen således tolkas så att oavsett nationalitet har den förälder som handhar ansvaret för barnets dagliga omvårdnad rätt att bosätta sig tillsammans med barnet för att underlätta utövandet av barnets rätt, även om föräldrarna under vistelsen i värdlandet skilt sig eller den förälder som är unionsmedborgare inte längre är att anse som migrerande arbetstagare i värdlandet.

Den tredje frågan

Genom bestämmelserna om unionsmedborgarskap i EG-fördraget har varje medborgare i artikel 18.1 EG tillerkänts en rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium. Något krav på att unionsmedborgare ska vara yrkesverksamma för att omfattas av de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet finns inte. Herr B har således, redan på grund av att han är medborgare i en medlemsstat och därmed även unionsmedborgare, rätt att åberopa artikel 18.1 EG.

De begränsningar och villkor av som anges i artikel 18 EG och som föreskrivs i direktiv 90/364 grundas på tanken att unionsmedborgarnas utövande av rätten till bosättning får underordnas medlemsstaternas legitima intressen. Det framgår av fjärde skälet i direktiv 90/364 att den som omfattas av rätten till bosättning inte får utgöra en "orimlig" börda för värdlandets finanser. Tillämpningen av dessa begränsningar och villkor ska emellertid ske med iakttagande av de begränsningar som följer av gemenskapsrätten och i enlighet med dess allmänna principer, särskilt proportionalitetsprincipen. De nationella åtgärder som vidtas ska således vara ändamålsenliga och nödvändiga för att uppnå det mål som åsyftas.

Vad gäller tillämpningen av proportionalitetsprincipen på omständigheterna i målet B vid den nationella domstolen framhåller domstolen följande. Det är ostridigt att herr B förfogar över tillräckliga tillgångar i den mening som avses i direktiv 90/364. Han har vidare arbetat och således lagligen varit bosatt i värdlandet under flera år, till en början som anställd och därefter som egenföretagare. Hans familj har också varit bosatt i värdlandet under såväl den tiden, som efter det att han upphört att vara yrkesverksam i värdlandet. Varken herr B eller hans familj har utgjort någon börda för värdlandets finanser. Slutligen förfogar herr B och hans familj över en heltäckande sjukförsäkring i en annan medlemsstat i unionen.

Att beröva herr B den rätt att uppehålla sig i medlemsstaten i fråga som han har enligt artikel 18.1 EG med tillämpning av bestämmelserna i direktiv 90/364, med hänvisning till att hans sjukförsäkring inte omfattar akutsjukvård i värdlandet ska mot denna bakgrund anses utgöra en oproportionerlig inskränkning i denna rätt.